Aan: **Gemeenteraden van de gemeenten Aalten, Doetinchem, Montferland**
Van: **Dagelijks Bestuur Laborijn**
Betreft: **Aanbieding kadernota 2025 – 2028**
Datum: **26 januari 2024**

Beste Raadsleden,

Voor u ligt de kadernota voor de jaren 2025 tot en met 2028. De kadernota is, naast de begroting en de jaarstukken, één van de documenten in onze Planning & Control cyclus die wij u jaarlijks ter zienswijze voorleggen.

Het doel van deze kadernota is tweeledig: het weergeven van zowel de beleidsinhoudelijke als de financiële kaders die worden gehanteerd bij het opmaken van de begroting.

Voor de GR-gemeenten Aalten en Doetinchem voert Laborijn de Participatiewet, de Wet inburgering en de Wet sociale werkvoorziening integraal uit. Voor de colleges en raden van deze gemeenten is de gehele kadernota dan ook relevant.

Voor de GR-gemeente Montferland voert Laborijn het Wsw-takenpakket uit. Dit betekent dat specifiek dit deel van de inhoud van deze kadernota vooral van toepassing is voor het college en de gemeenteraad van Montferland. En zij zich in het al dan niet geven van een zienswijze kan beperken tot de Wsw-taak alsmede de daaruit voortvloeiende (financiële) effecten op de overhead en reserves. Zoals u zult lezen, zijn de kaders ten aanzien van de Wsw onveranderd gebleven en zijn vooral de betere arbeidsvoorwaarden, waaronder een structurele loonstijging, als gevolg van de nieuwe cao's Wsw en Aan de slag vanaf 2024, en de dekking daarvan een relevante ontwikkeling.

De kern van deze kadernota 2025 - 2028

We schrijven deze kadernota in een onzekere tijd. We zien om ons heen veel (maatschappelijke) ontwikkelingen met forse impact die op vele fronten doorwerken. Denk aan de voortdurende oorlogen, de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt, de acute situatie op de woningmarkt en een hoog prijspeil van veel producten en diensten die we nodig hebben voor het dagelijks levensonderhoud. Veel inwoners ervaren dat hun bestaanszekerheid onder druk staat. Ook de uitkomst van de landelijke verkiezingen heeft mogelijk impact op huidig en nieuw te ontwikkelen beleid. We hebben getracht, op basis van wat we wel weten, een goede inschatting te maken van de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen binnen ons domein. Wij verwerken deze (structurele) effecten in de begroting 2025 en meerjarenraming 2026 - 2028.

Laborijn staat voor een aantal grote strategische uitdagingen. De Participatiewet maakt landelijk gezien een fundamentele ontwikkeling door met de herziening van de 'Participatiewet in balans'. Laborijn voert vanaf 2022 de nieuwe Wet inburgering 2021 in mandaat uit, waarbij deze taak vanaf 2024 is opgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling. Hier zien we een groeiend aantal inburgeringstrajecten en tevens asielstatushouders en arbeidsmigranten die ook een beroep doen op bijstands- en re-integratieondersteuning. Tegelijkertijd wordt de opdracht ten aanzien van de Wet sociale werkvoorziening in omvang kleiner gezien het dalende aantal Wsw-collega's met een dienstverband bij Laborijn. Daarmee is er een kanteling en verschuiving van de aard en omvang van ons sociaal ontwikkelbedrijf gaande. Een andere belangrijke uitdaging die hier doorheen loopt, is de beweging binnen het sociaal domein naar steeds meer integraal en overstijgend samenwerken in het belang van de kwetsbare inwoner.

Per saldo zien we een aanzienlijke stijging van het aantal inwoners dat we ondersteunen. Tot voor kort was onze verwachting dat ons totale klantenbestand eerst zou dalen als gevolg van de krimp van de Wsw en een langzamere stijging van het aantal te bedienen inwoners vanuit

de nieuwe doelgroepen. Zoals landelijk ook de voorspelling was, gingen wij eerder nog uit van een tijdelijk afbouwscenario met groeiperspectief in de toekomstige jaren. In deze kadernota gaan we dan ook niet langer uit van behoud maar juist van het doorontwikkelen en toekomstbestendig houden van de ondersteuningsinfrastructuur.

Vanuit het gedachtengoed van Simpel Switchen, waarin niet het wettelijk kader maar de ondersteuningsbehoefte van de inwoner centraal staat, doen we dat niet alleen voor inwoners vanuit onze eigen wettelijke opgave en regelingen, maar stellen we onze infrastructuur op verzoek van de gemeenten en onze samenwerkingspartners graag ook beschikbaar voor inwoners die daar gezien de vastgestelde ondersteuningsbehoefte ook baat bij hebben.

Onze deelnemende gemeenten hebben, in lijn met het landelijke beeld, te maken met een relatief onzeker financieel meerjarenperspectief vanuit de Rijksoverheid. Dit maakt dat gemeenten mogelijk niet alle inhoudelijke ambities kunnen realiseren en zij worden gedwongen tot keuzes. Vanuit onze Raden hebben we de opgave meegekregen onze uitvoeringslasten zoveel als mogelijk te beperken. Dit is, zeker in het licht van een toenemend aantal inwoners dat een beroep op onze dienstverlening doet, een forse opgave. De verwachte toename van onze klantaantallen wordt met name gerealiseerd door een stijging van het aantal inwoners dat een beroep doet op de Wet Inburgering. Deze inwoners hebben baat bij specifieke dienstverlening die vraagt om meer inzet in de vorm van langere en intensievere trajecten.

Zowel in de uitvoering van de Wet Inburgering als de Participatiewet ervaren we ook dat de complexiteit en intensiteit van ons werk toeneemt. Inwoners die we ondersteunen hebben meer dan voorheen een hulpvraag en problematiek op meerdere leefdomeinen. Dit vraagt om meer maatwerk en integrale dienstverlening van betrokken professionals, zowel binnen als buiten de eigen organisatie. De geformuleerde inhoudelijke ambitie van Laborijn en haar GR-gemeenten schuurt de komende jaren met de middelen waar we op grond van de eerder vastgestelde meerjarenraming vanuit gaan.

In het verleden was het budget (de re-integratiemiddelen) dat Laborijn kon inzetten voor ontwikkeling en begeleiding van inwoners gekoppeld aan het aantal inwoners dat we bedienen. De middelen hiervoor waren volledig inzichtelijk in het budget dat het Rijk aan gemeenten beschikbaar stelt. Sinds 2023 zijn deze middelen onderdeel van de integrale uitkering die gemeenten binnen het gemeentefonds ontvangen, en als gevolg daarvan minder goed traceerbaar. Onze gemeenten hebben daarom gekozen voor indexatie van het laatst bekende budget, los van de klantaantallen. Gezien de stijging van het aantal klanten resulteert de methode van slechts indexatie in een lager bedrag per inwoner dat voor ontwikkeling en begeleiding beschikbaar is. Dit effect wordt nog eens extra versterkt door het feit dat een fors deel van de huidige dienstverlening op dit punt wordt gefinancierd vanuit de in het verleden opgebouwde bestemmingsreserve re-integratiemiddelen. De afgelopen jaren hebben we die optimaal ingezet, waardoor onze gemeenten deze kosten tijdelijk niet hoefden te dragen. Vanaf 2028 is deze reserve uitgeput.

In de opmaat richting de meerjarenbegroting doen we dan ook de eerste dringende aanbeveling om het deel dat de afgelopen jaren tijdelijk uit de opgebouwde reserve kon worden gefinancierd als gemeenten weer te gaan compenseren. Daarmee houden we de beschikbare middelen voor ontwikkeling op het geïndexeerde niveau.

Naast deze kwantitatieve uitdagingen speelt daarbij ook de beschreven toenemende complexiteit en benodigde intensiteit van de dienstverlening van een relatief groot deel van onze inwoners. Om de inhoudelijke opdracht te vervullen, volstaat het geïndexeerde budget dus niet langer.

De tweede aanbeveling is om de middelen voor het investeren in de ontwikkeling van inwoners mee te laten ontwikkelen met de toename van het aantal inwoners dat door Laborijn wordt ondersteund. En het gegeven dat inburgeraars om een andere benadering vragen, namelijk langer en meer intensief. Het Dagelijks Bestuur van Laborijn hecht er zeer aan om alle inwoners die een beroep doen op onze dienstverlening te begeleiden en ondersteunen zodat zij kunnen (blijven) meedoen op de best passende plek in onze samenleving. We zien dit als een noodzakelijke (voor) investering in onze inwoners en zijn ervan overtuigd dat dit elders een bijdrage levert aan het beheersen van de kosten in het brede sociale domein.

Indien blijkt dat deze investering financieel niet mogelijk is voor onze gemeenten en onze aanbevelingen niet worden overgenomen, ontkomen we niet aan het scenario dat Laborijn haar dienstverlening zal moeten afschalen. Dit vraagt dan om keuzes over op welke onderdelen we inwoners minder of niet meer kunnen ondersteunen. Scenario's die wij ons vanuit de inhoudelijke lijn niet wensen, maar onontkoombaar zijn indien er geen oplossing komt voor het financiële dilemma. En dat vanuit onze stellige overtuiging dat wij met onze preventieve inzet een wezenlijke bijdrage leveren aan het verkleinen van de tekorten in het sociaal domein.

Zienswijze

Wij vragen u om een zienswijze te geven op deze kadernota 2025 – 2028. Hierbij vragen wij u de zienswijze, indien gewenst, aan het DB kenbaar te maken binnen de in artikel 35 van de Gemeenschappelijke Regeling gestelde termijn.

Doetinchem, 26 januari 2024

De secretaris
J.T. Spruit

De voorzitter
drs. E.J. Huizinga MBA